

Warszawa, 03-06-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.511.66.2019.JRO

**Pan
Adam Bodnar
Minister Sprawiedliwości
ePUAP**

Szanowny Panie Ministrze,

od kilku lat wpływają do mnie skargi młodych prawników ubiegających się o przyjęcie na aplikację sędziowską i prokuratorską dotyczące sztywnego ustalenia opłaty za egzamin wstępny. Aktualnie jest ona uiszczana w tej samej wysokości, niezależnie od tego, w ilu częściach egzaminu kandydat wziął udział.

Jak wiadomo, konkurs na aplikację sędziowską i prokuratorską składa się z dwóch etapów:

- 1) testu sprawdzającego wiedzę z poszczególnych dziedzin prawa;
- 2) pracy pisemnej sprawdzającej umiejętności dokonywania wykładni i stosowania prawa, stosowania argumentacji prawniczej oraz kwalifikowania stanów faktycznych do zakresów właściwych norm prawnych.¹

Jak wynika z dotychczasowych doświadczeń, zdecydowana większość kandydatów nie przechodzi do etapu drugiego, a mimo to wszyscy kandydaci uiszczają opłatę za egzamin tylko raz – w pełnej wysokości.

¹ Art. 18 ust. 1 ustawy z 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (Dz. U. z 2022 r. poz. 217 ze zm.), dalej: ustawa o KSSiP.

W 2015 r. opłata ta została ustalona przez Ministra Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia w maksymalnej dozwolonej przez ustawę wysokości 50% minimalnego wynagrodzenia². W konsekwencji od lat opłata ta systematycznie rośnie z każdym rokiem, niezależnie od rzeczywistych kosztów organizacji egzaminu przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury: 875 zł (2015 r.) , 925 zł (2016 r.) , 1000 zł (2017 r.) , 1050 zł (2018 r.) , 1125 zł (2019 r.), 1300 zł (2020 r.), 1400 zł (2021 r.), 1505 zł (2022 r.), 1800 zł (2023 r.), a od 1 lipca 2024 r. – w związku z podniesieniem płacy minimalnej do 4300 zł – przekroczy kwotę 2000 zł. Wysokość tej opłaty jest szczególnie uciążliwa dla młodych prawników, którzy na początku kariery posiadają niskie dochody albo nie posiadają ich wcale, przez co oddziałuje negatywnie na możliwość realizacji przez te osoby prawa dostępu do służby publicznej (art. 60 Konstytucji).

Opłata za egzamin na aplikację sędziowską i prokuratorską została ustanowiona w art. 21 ust. 1 ustawy o KSSiP. Ustawa upoważnia Ministra do określenia jej wysokości w drodze rozporządzenia, po uwzględnieniu „konieczności prawidłowego i efektywnego przeprowadzenia naboru” (art. 21 ust. 2 ustawy o KSSiP). W tym kontekście należy zwrócić uwagę, że pobieranie opłaty w pełnej wysokości od kandydatów, którzy nie będą brali udziału w etapie drugim egzaminu wstępnego, nie jest konieczne dla osiągnięcia wyznaczonego przez ustawodawcę celu, jakim jest prawidłowe i efektywne przeprowadzenie wyboru. Ponadto, odwołanie się przez ustawodawcę do konstrukcji opłaty oznacza, że świadczenia stron (obywatela i administracji publicznej) powinny mieć charakter ekwiwalentny. W konsekwencji, wysokość opłaty powinna mieć związek z realnymi kosztami poniesionymi przez instytucję z tytułu określonego świadczenia. Dla zachowania ekwiwalentnego charakteru opłaty za egzamin wstępny, konieczne jest zatem zróżnicowanie jej wysokości w zależności od tego, czy kandydat bierze udział tylko w jednym etapie egzaminu, czy w obydwu.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich³, zwracam się do Pana Ministra z postulatem uzupełnienia treści rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 20 października 2015 r. w sprawie wysokości opłaty za udział w konkursie na aplikację sędziowską i prokuratorską oraz rozważenie wprowadzenia możliwości ubiegania się o zwrot opłaty w przypadku nieprzejęcia do etapu drugiego lub o zaliczenie jej części na poczet opłaty za egzamin przy kolejnym naborze, albo podzielenie opłaty na dwie części, z których

² §1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 20 października 2015 r. w sprawie wysokości opłaty za udział w konkursie na aplikację sędziowską i prokuratorską (Dz. U. poz. 1757) wydane na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy o KSSiP.

³ Dz.U. z 2023 r. poz. 1058.

pierwsza będzie uiszczana przez wszystkich kandydatów za przystąpienie do pierwszego etapu egzaminu wstępnego, a druga część opłaty będzie uiszczana tylko przez tych kandydatów, którzy przeszli do drugiego etapu.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/